

SANT BARTOMEU 2024

FESTA MAJOR
CIUTAT D'IGUALADA

FESTHI
Federació
del Seguici
Tradicional
Històric
d'Igualada

Índex

3 Salutacions

8 El Drac Antic: un any i per molts més

MÀRIUS TOMÀS GAMISANS

11 A banda dels balls: una conversa amb Ita Oliva, Eudald Font i Carla Sabater

GUILLEM TORRES I DURAN

14 La Festa Major medieval: 650 anys del primer pregó de la diada de Sant Bartomeu a Igualada (1374)

DÀNIEL VILARRÚBIAS CUADRAS

19 El dia de festa no és qualsevol dia: la importància del "temps festiu"

MARIA GARGANTÉ LLANES

24 Els castells de la Festa Major

MARCELLÍ J. VALLS I TORNÉ

28 Perquè ballin: la preparació de les colles a través de les paraules dels seus membres

MARICEL FORN CODINA I NACHO FERRER GÓMEZ

32 Programa d'actes

34 Presentació del Tabaler 2024

DAVID PALAU LEONÉS

35 La portada: retalls de Festa Major

HELENA APARISI MARTÍ

Salutació de l'Alcalde

"Alegría, que és Festa Major". Com anuncia la cèlebre cançó, que tots hem cantat i ballat alguna vegada, s'apropen dies d'alegría, gresca i xerínola a Igualada. L'estiu és sinònim de festa. Des del solstici d'estiu i la Festa de Sant Joan, les agendes i calendaris de les ciutats i pobles dels Països Catalans, des de les més grans fins a les més petites, s'omplen de festes populars, festivals i festes majors, que són una expressió essencial, vibrant i dinàmica del patrimoni cultural català. Una manifestació viva de la identitat col·lectiva, la cohesió social i la transmissió de tradicions d'una generació a l'altra.

Manifestacions que contribueixen a mantenir vives les tradicions, reforcen els llaços comunitaris i promouen els sentiments d'identitat i pertinença. En un món cada vegada més globalitzat, aquestes celebracions són un recordatori valuós de la importància de preservar i honorar les nostres arrels culturals.

Cal fer un agraïment especial a totes aquelles persones i entitats que fan possible la celebració de la festa gran igualadina, per la seva dedicació durant els dies de la festa però també pel seu treball generós al llarg de l'any. Menció especial a la FESTHI, la Federació del Seguici Tradicional Històric d'Igualada, que des de l'any 2010 treballa per recuperar elements històrics i tradicionals de la Festa Major de Sant Bartomeu com ara el Ball de Bastons, el Ball de Cercolets, el Ball de Sant Miquel i els Diables, el Ball de Pastorets, la imatge de Sant Bartomeu, el Tabal de la Patera, els Gegants Vells o el Drac Antic.

Igualada, "la ciutat que mai para", posa la cirereta, amb la celebració de la Festa Major de Sant Bartomeu, a uns mesos estiuençs plens d'activitat. Vuit dies plens de propostes per a tothom, perquè tots els igualadins i igualadines, així com tothom que ens visiti, pugui ser espectador i actor d'una festa major que s'ha de fer seva. Que és seva.

La Festa Major forma part de la nostra identitat local, amb elements culturals que ens uneixen i que ens cohesionen. La Festa Major de Sant Bartomeu, com altres grans festes igualadines –com la Festa de Reis o els Tres Tombs, per posar alguns exemples– són el punt de trobada dels igualadins i igualadines, és el moment de retrobaments, de converses al carrer, de dinars i sobretauls, de balls, jocs, rialles... És l'escenari comú i compartit. Festejar és celebrar i compartir. La Festa Major és un bé també compartit i, per tant, l'hem de celebrar... i cuidar-lo. Us convido a gaudir de la Festa Major de Sant Bartomeu d'Igualada, amb esperit festiu i participatiu, inclusiu i respectuós.

Marc Castells i Berzosa

Alcalde d'Igualada

Salutació de la Dena de Sant Bartomeu

Dena! Quan quedem per collir l'espígol? A les 8h del matí s'ha d'escampar! Tot preparat per la missa cantada? I els goigs, impresos? Has fet el QR? Qui els dirigeix? Tu obres la Basílica i l'església del Roser? Jo faré el senyal a l'àguila i als bastoners! Domassos, quin preu tenen? Tot engalanat? Els portants tenen els bancs reservats i els que el carreguen, potser que els portem aigua? Llums, flors, pregàries...

Segurament molts de vosaltres encara us pregunteu què és la Dena, què fa, per això en aquestes línies em proposo compartir les raons que em van portar a formar part d'aquesta entitat i difondre la seva missió i presència dins la Festa Major.

Jo sempre he tingut una gran admiració cap a la meua ciutat. Des de petita, he participat en diverses entitats, tant de tradició i de cultura com de lleure. Per mi, la Festa Major eren uns dies de festa on la família es reunia. Recordo el dinar de diumenge després de l'Ofici, els Castells a la plaça, i l'avi anant al futbol mentre a la tarda ens portaven a les atraccions de l'Estació Vella. De més gran, les 5 places, l'alternativa i la disco mòbil a Les Comes. Una festa que gaudia, sense parar gaire atenció al calen-

Festa Major 2023. FOTO: AJUNTAMENT D'IGUALADA

dari, tot i saber que el patró d'aquestes era sant Bartomeu. La Festa Major era diversió, alegria, disbauxa i participació d'uns actes i activitats que organitzava no sabia ben bé qui. Més tard van arribar les cercaviles, una aposta que va obrir les portes a una major participació i una manera diferent de viure les festes; i més endavant, la Coll@nada, una entitat que s'ha anat renovant i es renova entre els joves per organitzar els seus actes.

Fa uns anys, vaig anar a viure a Veciana, municipi que he escollit per formar una família i fer créixer els meus fills, reservant sempre la nostra admiració, participació i presència cap a la capital de comarca, Igualada. A Veciana, he descobert moltes coses, entre les quals el sentit de tenir un patró, sant Gabriel. Tant és així que el primer lloc on em van portar va ser la seva capella, un paisatge molt bonic, però una capella en ruïnes

que, gràcies al reconeixement i devoció, se n'ha impulsat la restauració. Petits, joves i grans respecten aquest lloc i la seva festivitat, més enllà de l'Església o la religió. Sant Gabriel és a qui s'encomanaven els avis, és el nostre guia i protector, a qui es demana la pluja... Practicants o no, tots participem de la missa en la seva diada, fem les ofrenes, cantem els goigs i enfortim així el sentiment de pertinença, de poble i de comunitat. Quelcom que vaig admirar, admiro i vivim amb família, juntament amb els veïns.

Per aquesta raó, quan em van proposar formar part de la Dena de Sant Bartomeu, vaig veure l'oportunitat de participar de la Festa Major i transmetre aquest sentiment a la meua ciutat, Igualada, aquella que em va veure créixer i que, per les raons que siguin, no m'ho va possibilitar; un sentiment que, gràcies a l'esforç de molts, cada cop està més arrelat. Tenir un patró és una tradició que va molt més enllà de la religió. És un significat profund que aporta valors i sentiment de comunitat a la vida de les persones. Un patró ajuda a consolidar la identitat d'una comunitat. És un símbol compartit que uneix creant un sentiment de pertinença. El patró és una figura que connecta el present amb el passat i permet que les noves generacions coneixin i valorin la seva herència cultural.

“Tenir un patró és una tradició arrelada que va més enllà de la religió. Un patró ajuda a consolidar la identitat d'una comunitat”

Per tant, si a Igualada celebrem la Festa Major en honor al seu patró, sant Bartomeu, cal posar en valor aquesta figura i vetllar perquè els actes que se'n deriven el tinguin com a element central. Des de la Dena, doncs, assumim i col·laborem amb la FESTHI, en l'organització i gestió dels actes centrals entorn del Sant.

“Cal posar en valor la figura de Sant Bartomeu i vetllar perquè els actes que se'n deriven el tinguin com a element central”

És, doncs, amb aquest sentit que animo tothom a viure i gaudir de ben a prop la festa: acompanyar-nos al trasllat i retorn del Sant, escoltar les veus del cor a la missa solemne, vibrar amb el toc del tabal i amb la solemnitat de l'Àliga, el repic dels bastoners, cascavells i tots aquells elements del “conjunt folklòric” o els diables dins la basílica mentre sonen les campanes, l'espetec dels trabucs i el cant dels goigs de petits, joves i grans que omplen la basílica i la cara d'admiració dels visitants mentre sona la banda, ballen els gegants, s'alcen els Moixigan-guers i totes les colles, portants i autoritats fan via darrere el Sant carregat a les espatlles.

Fem i gaudim entre tots d'aquest model de festa i totes les altres activitats que ens proposa la ciutat, Coll@nada, Ajuntament... Perquè en la transmissió dels seus valors tu també hi tens part.

Mireia Duran Farrés

Membre de la Dena de Sant Bartomeu

l'Ateneu
Igualadí

Viu la nostra festa!

ateneuigualadi.cat

Salutació de la Federació del Seguici Tradicional Històric d'Igualada

Benvolguts,

Amb gran alegria i orgull, us presentem la publicació *Sant Bartomeu 2024: Festa Major Ciutat d'Igualada*, plena de continguts que parlen de la nostra festa.

Primer de tot, em plau recordar que l'any 2023 la Federació va rebre el prestigiós Premi Antoni Carner de l'ENS de l'Associacionisme Cultural Català. Aquest reconeixement és un testimoni del nostre compromís amb la preservació i promoció del nostre patrimoni cultural. Vull expressar el meu agraïment a tots els membres i socis que han fet possible aquest èxit en els darrers anys.

Tornant al present, m'alegra anunciar que tenim una nova junta, amb la que estic segur que, amb dedicació i entusiasme, seguirem treballant conjuntament per fer créixer la Festa Major i el Seguici Tradicional Històric. A més, anunciem amb il·lusió un nou projecte que hem iniciat enguany: el **Ball de Cavallets d'Igualada**, que preveiem desenvolupar en els propers anys per enriquir encara més el seguici de la nostra ciutat.

Pel que fa a aquesta Festa Major, volem destacar que enguany **celebrem una fita històrica i cultural: els 650 anys**

“Sense el suport i dedicació de socis i voluntaris la nostra festa no seria possible”

de la primera crida o pregó de la nostra Festa Major. Una efemèride que ens recorda la importància de mantenir viues les nostres tradicions i el nostre llegat cultural i en la qual us podreu endinsar en un dels articles d'aquesta publicació.

Amb el programa d'actes habituals, -els trasllats del Sant, la Diana i la Processó-, dir que a la Passacalle, a la vigília de la Diada de Sant Bartomeu, tindrem el plaer de retre homenatge als representants del nostre consistori: l'Alcalde i el conjunt de regidors; i també a diverses entitats i personalitats que han contribuït significativament al teixit social i cultural de la nostra ciutat: el Barri de Xauxa, el Club Natació Igualada, la Flama del Canigó, el Casal Popular El Foment, els Portants d'Honor, l'Ateneu Igualadí i la Coll@nada. La seva implicació i suport són fonamentals per a la nostra comunitat.

Finalment, vull agrair de tot cor a tots els socis i voluntaris pel seu inestimable suport i dedicació. Sense vosaltres, la nostra festa no seria possible.

Visca tota la gent que fa possible la festa! Visca sant Bartomeu i visca Igualada!

Miquel Grifé i Singla

President de la Federació del Seguici Tradicional Històric d'Igualada

El Drac Antic: un any i per molts més

MÀRIUS TOMÀS
GAMISANS

Ara fa un any, a dos mesos de la Festa Major, el Drac Antic era tan sols un conjunt de fotografies, un recull d'imatges 2D inacabades que ens arribava per WhatsApp des del taller d'Aitor Calleja, l'imatger: les urpes, el cap esculpit, l'estructura de bota que cada vegada creixia amb més i més costelles, una cua, l'estructura de les ales, etc. A partir d'aquí, les imatges van anar incorporant notes de color: la policromia del cap, les escates de pell, algun toc de pa d'or. La figura estava pràcticament acabada, però ens reservàvem el directe per contemplar la figura completa.

“A una setmana de Sant Bartomeu, el Drac encara era lluny i ningú d'Igualada havia vist encara la bèstia acabada”

Un mes abans de la Festa Major, només quedava resoldre els últims detalls i or-

Pati del taller d'Aitor Calleja, 19 d'agost 2023. FOTO: DANIEL VILARRÚBIAS

ganitzar el trasllat de 400 km. A una setmana de Sant Bartomeu, els nervis a flor de pell, el Drac encara era lluny i ningú d'Igualada havia vist encara la bèstia completament acabada.

Divendres 18 d'agost, a les 8 del matí, una petita expedició emprèn el camí fins a Pamplona. Hi ha prou temps per fer una mica de turisme per la capital navarresa i per sopar, tapes i pinxos (i algun patxaran) ajuden a matar els nervis.

L'endemà, una xocolata amb xurros dissipa la boira matinera dels més valents i fa agafar forces per a l'última etapa de l'expedició. L'Aitor Calleja ens acull a casa seva i podem veure els motlles, retalls de pell sobrant i desenes de peces en les que l'artista està treballant.

No és fins a quarts d'onze que ens dirigim cap a un garatge que fa de magatzem per les peces de grans dimensions. Tot el grup conté la respiració. S'obre la porta i

per fi podem contemplar la bèstia de fusta i cuir. Silenci. Admiració. “Uau”. Comença l'examen de la figura per veure'n cada detall.

“S'obre la porta i per fi podem contemplar la bèstia de fusta i cuir. Silenci. Admiració”

Impacients per veure'l amb la llum del dia, caldrà moure'l carregant-lo per primera vegada a les espatlles. Una faixa, els cavallets de suport, 1, 2, 3 i amunt, 88 quilos de bestiola comencen a caminar feixugament pel pati. Nervis, més proves i admiració. Se'ns encongeix el cor en el moment de desmuntar-lo i assegurar-lo bé dalt del camió que l'Arcadi tan generosament s'ofereix a portar.

Hores més tard, ja a Igualada, es va poder veure una figura ben grossa embolicada baixant del camió i entrant a l'Església del Roser. S'hi està uns dies lluny de mi-

var bé, que un drac que no tregui foc pels
queixals, no acabaria convencent ningú.

Vigília, cap a les 10 del matí, Església
del Roser amb les portes ben tancades.
Comença l'acte de presentació del Drac
a la plaça Pius XII. Molts nervis. S'obren
les portes del Roser. Primera dificultat:
l'envergadura del drac tan sols deixa un
o dos centímetres de marge amb la porta-
lada de l'església. Surt al carrer del Roser,
espera el seu torn. L'acte de presentació
dóna pas a l'entrada del Drac. Màxima
expectació. Silenci a la plaça. Sona el fla-
biol i el Drac Antic comença a caminar,
parsimoniosament, imponent, pesada-
ment, però amb decisió es fa pas entre la
gent, a qui no deixa indiferent.

Enguany, seguirà caminant decidit, pre-
cedit de l'anunci dels trabucs al capda-
vant del seguici. Que per molts anys més
ho pugui fer!

rades indiscretes rebent les visites de la
colla i fent les últimes proves abans de la
seva presentació. No va ser fins el dia 21
que alguns curiosos van poder veure la
prova de foc del Drac: bé s'havia de pro-

creagia

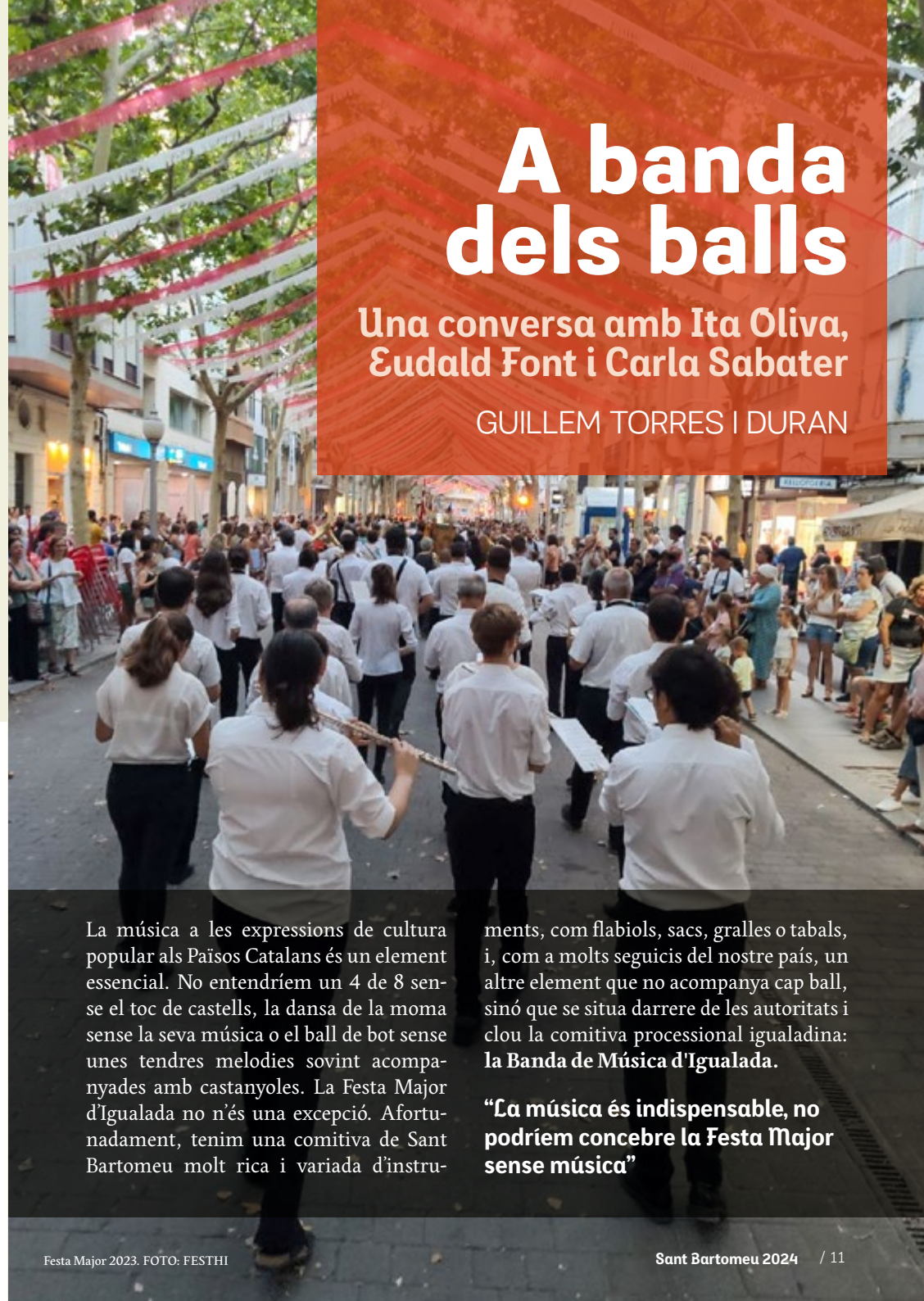
**Us desitgem
bona Festa Major!**

creagia.com

A banda dels balls

**Una conversa amb Ita Oliva,
Eudald Font i Carla Sabater**

GUILLEM TORRES I DURAN

La música a les expressions de cultura
popular als Països Catalans és un element
essencial. No entendríem un 4 de 8 sen-
se el toc de castells, la dansa de la moma
sense la seva música o el ball de bot sense
unes tendres melodies sovint acompanyades
amb castanyoles. La Festa Major d'Igualada
no n'és una excepció. Afortunadament,
tenim una comitiva de Sant Bartomeu molt
rica i variada d'instru-

ments, com flabiols, sacs, gralles o tabals,
i, com a molts seguicis del nostre país, un
altre element que no acompanya cap ball,
sinó que se situa darrere de les autoritats i
clou la comitiva processional igualadina:
la Banda de Música d'Igualada.

**“La música és indispensable, no
podríem concebre la Festa Major
sense música”**

“Fa més de 80 anys que la Banda de Música d'Igualada acompanya els actes”

La Banda de Música d'Igualada (BMI), una formació que té els seus orígens fa més de vuitanta anys, acompanya els actes patrimonials complint una sèrie de funcions diferents a cada acte en què participa.

Una trentena de músics d'edats, nivells i procedències diferents s'ajunten sota la batuta de Concepció Ramió per a fer “un servei a la ciutat”. La banda surt al carrer per Festa Major amb un tipus de formació que segueix el model de banda valenciana, farcida d'instruments de vent fusta i metall, i algun instrument de percussió. La formació ha acompanyat tots els actes importants de la ciutat des dels anys quaranta: la Cavalcada de Reis, els Tres Tombs, la

Processó del Sant Crist i, com no pot ser d'altra manera, la Festa Major. A finals de juny ja es comencen a assajar per tocar en aquest esdeveniment tan esperat.

Aquest paper destacat a les festes de la ciutat els ha permès ser “una formació camaleònica” amb una varietat de registres immensa, i a la Festa Major ho podem palpar amb menys de vint-i-quatre hores de diferència: mentre que a la *Passacalle* la música és més desinhibida i de rauxa per anunciar la festa, l'endemà a Processó el seny, la seriositat i la solemnitat prenen més protagonisme per acompanyar la imatge de sant Bartomeu pels carrers d'Igualada. A més del repertori de festivitat ciutadana, també aborda repertori de concert, que abasta molts gèneres, des de la música clàssica a la contemporània, passant per bandes sonores de cinema o sardanes.

“En l'imaginari col·lectiu dels igualadins tenim interioritzades peces com el *Valset dels Tres Tombs* o la *Patera*, i amb els anys, se n'hi sumaran d'altres”

A la ciutat la música de banda té una tradició molt arrelada de fa més d'un segle. Encara que la formació actual prové de les èpoques del mestre Just, Igualada ha tingut formacions estables de banda, com a mínim, des del segle XIX. Gràcies a la tasca de la BMI, en l'imaginari col·lectiu dels igualadins tenim interioritzades peces com el *Valset dels Tres Tombs* o la *Patera*, que amb els anys s'hi sumaran peces que sonen a la Festa Major de la mà de la Banda, com la marxa *Igualada*, de Josep Maria Oriol, o el ball de l'Àliga, de Concepció Ramió.

Qui forma la banda?

La BMI és una agrupació amb músics provinents de molts àmbits: des dels que s'hi dediquen professionalment, sigui en la interpretació o en l'ensenyament, fins a un bon grapat de músics amateurs, que toquen un instrument com a afició en el seu temps lliure. Tots ells fan de la Banda una entitat popular i estimada a Igualada, gran feu de l'associacionisme voluntari. Una entitat en què els instrumentistes no cobren per tocar, i entenen la vocació com la millor manera que tenen d'aportar el seu talent a la ciutat.

Una porta oberta per endinsar-se a la Festa Major

Tocar a la Banda ha esdevingut una manera interessant de conèixer i viure la Festa Major des de dins, especialment pels més joves que s'introdueixen per primer cop a la celebració. Entendre què se celebra, veure el públic xalar de la música que toques o fer ballar una peça d'imatgeria en una cercavila són emocions que calen a la part més humana de la BMI, i que alhora els ajuden a guanyar motivació per continuar tocant. No ens podem imaginar una Festa Major d'Igualada sense la Banda.

Festa de vila, tanca la porta i fila

cafe.ateneuigualadi.cat

Podeu escoltar la conversa del periodista Guillem Torres amb els membres de la Banda de Música d'Igualada **Ita Oliva, Eudald Font i Carla Sabater** al següent enllaç:

festhi.cat/publicacio-2024

La Festa Major medieval

650 anys del primer pregó de la diada de Sant Bartomeu a Igualada (1374)

DANIEL VILARRÚBIAS CUADRAS

Enguany els igualadins podem celebrar una efemèride festiva especial i remarcable: es compleixen 650 anys de la primera crida, ban o pregó que es conserva convocant els habitants de la vila i rodalies a la celebració patronal, o sigui, la Festa Major.

L'origen de la devoció (1282-1306)

L'origen de la devoció igualadina a Sant Bartomeu té explicacions històriques, però també una de llegendària. Pel que fa a aquesta darrera, Magí Puig ens la narra a la seva *Història del Gremi de Blanquers d'Igualada*. Segurament ens cal pensar en la fracassada croada de Jaume I a Terra Santa el 1269, que es va descartar a Sardenya. Tot i això, la llegenda els fa arribar fins a Palestina, de manera que el fet històric també podria ubicar-se dins la novena croada (1271-1272), dirigida pel futur Eduard I d'Anglaterra. Puig ho explicava així:

“En la croada del segle XIII per a la reconquesta de Terra Santa es varen allis-

tar gran nombre de cavallers i senyors feudals de la nostra comarca. [...] Un igualadí de família distingida sent a l'Orient va fer amistat amb un cristià d'aquell indret. [...] Els dos companys arribaren a Igualada, un cop aquí el cristià oriental va instal·lar un obrador d'assaonar pells, emprant els mètodes de treball del seu país, més avançats. El jueu-convers va induir als blanquers i assaonadors d'Igualada a perfeccionar els sistemes d'adob i d'acabat de les pells. [...] També va introduir a Igualada la devoció a sant Bartomeu i instal·là a casa seva, tocant al taller, un petit oratori per donar culte al màrtir d'Armènia. A l'Orient Mitjà aquest sant era venerat com a patró de l'ofici dels blanquers perquè per martiritzar-lo li arrencaren la pell.”

La festa litúrgica de sant Bartomeu ja devia celebrar-se a Igualada vers l'any 1300. Si obviam la llegenda i ens atenem a les fonts d'arxiu, l'advocació ja era present a la vila des d'almenys el 1282-83, quan consta un Hospital d'Igualada. Fundat abans de 1283 per Maimó Bonfill «*patro-*

nus et fundador hospitalis et capelle Sancti Bartolomei de Aqualata», aquest hospital tenia, com es veu en la intitució, capella pròpia, ja fos la fundada pels croats de la llegenda històrica o no. Puig estableix la hipòtesi que Maimó Bonfill descendís d'aquell jueu convers, cosa que ens sembla, com a mínim, possible.

Aquesta capella devia oferir un espai sagrat idoni per a les reunions del Consell de la incipient *Universitas* o Municipi. Aquestes reunions potser començaven invocant la protecció del sant titular de l'espai on es trobaven. Penso que sant Bartomeu fou escollit patró segurament perquè presidia moltes de les reunions quotidianes del Consell Municipal des del primer quart del segle XIV.

Durant la primera meitat del segle XIV era usual celebrar consell de síndics (òrgan de govern) a la Capella de Sant Bartomeu: 16 de gener de 1340 “els síndics o jurats (regidors, per entendre'ns) i la universitat de dita vila, convocats amb pregó a l'església de sant Bartomeu, tal com és costum”. En canvi, el consell general de tota la *Universitas* o municipi tenia lloc a l'església de Santa Maria, perquè era l'espai més gran que tenien a la població.

Primers indicis de la Festa Major (1333-1367)

Però la festa es celebrava ja d'abans, almenys el 1333, quan Alfons III va concedir a Igualada el privilegi de fer una fira:

“La festa ja es celebrava el 1333, quan Alfons III va concedir a la ciutat el privilegi de fer una fira”

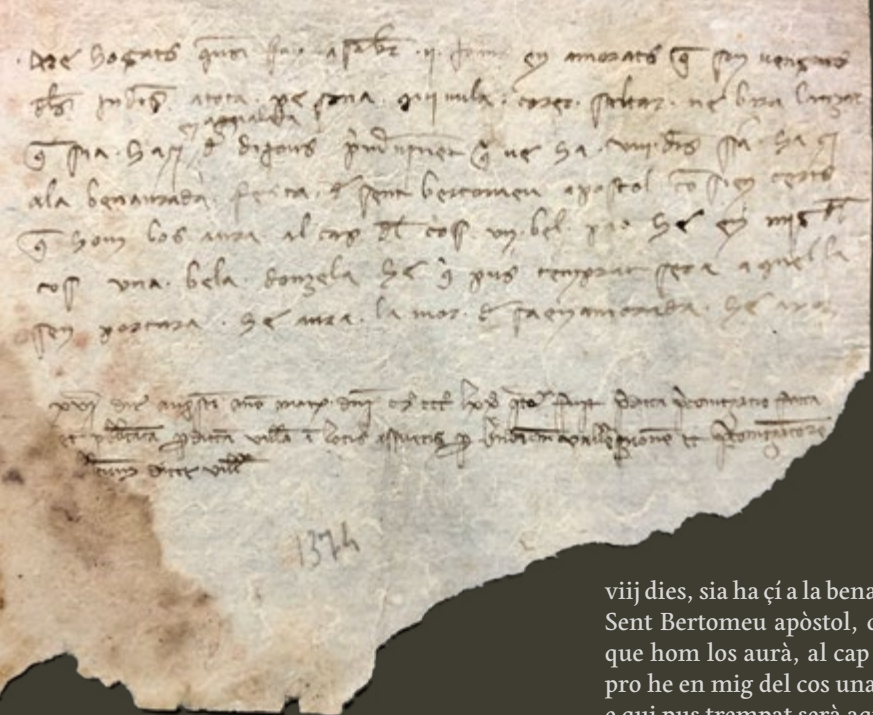
“Concedimus et ordinamus per nos et nostros in perpetuum, quod in dicta villa Aqualate sint et celebrentur nundine vel fira que incipiant quinta die post festum Sancti Bartholomei mensis augusti primo venturi, et de inde quolibet anno in eodem die per quinque dies sequentes postea continue durante [...]”

La fira d'estiu s'havia concedit el 1330 per fer-se per Sant Llorenç i durant sis dies, però coincidia amb la de Piera. Tres anys després, el rei la va reduir a 5 dies començant el 29 d'agost, o sia *cinc dies després de la festa de Sant Bartomeu*. És evident que la presa de referència del dia 24 és deguda al fet que ja es celebrava a nivell local com una solemnitat. Tenim doncs, la primera notícia consistent de la Festa Major d'Igualada. Una evidència que es repeteix en un pregó de la fira de 1357 quan, la vigília del 24 d'agost d'aquell any es proclama:

“[...] negun hom stranyer no gos portar per la dita vila spases, broqués, cervalleres ne altres armes vedades, exceptat **per demà tot jorn que serà la festa de sent Bartolomeu** [...]”

I els primers indicis d'una festa amb actes de relleu és de 1367 quan, aprofitant la gentada que hi havia, es pregona aquesta fira el mateix dia 24 d'agost pels carrers d'Igualada i es fa saber de part dels batlles que qui volgués córrer, just en aquell moment era a punt de començar el córs, és a dir, la cursa del dia de sant Bartomeu. S'aprofita també el pregó per demanar que els habitants hi acudissin armats per evitar inconvenients si sorgien disputes.

Per tant, el 1367 ja hi havia cursa i algunes competicions més, actes que trobem

Crida del 16 d'agost de 1374 on es pregonen els premis de la cursa que se celebraria el proper 24 d'agost, festa de sent Bertomeu. Es tracta del pregó més antic que coneixem fins ara i del qual ara fa exactament 650 anys. Arxiu Comarcal de l'Añoia, Fons Parròquia de Santa Maria d'Igualada. FOTO: DANIEL VILARRÚBIAS

esmentat en el primer pregó conservat de la festa sant Bartomeu, de l'any 1374 i que és el que aquí es commemora.

Les crides de 1374 i 1388

Fins ara només havíem vist indicis de la festa a través d'advertències de fets que havien de passar poc temps després. Aquesta crida, la més antiga que coneixem completa ja és dotada d'aquell to fantasiós, bellíssim, que seria tant característic de les crides igualadines de Sant Bartomeu, sempre amb una clara visió comercial i promocional i la intenció posada en atraure un bon nombre de visitants de fora. El text original diu:

“Are hogats què-us fan a-saber ·ij· homs en-amorats que són venguts de·les Índies a tota pesona qui vula córer, saltar, ne bara lanzar, que sia haçí en Agualada, de dijous primer vinent que ne ha

viiij dies, sia ha çí a la benaurada festa de Sent Bertomeu apòstol, com sien certs que hom los aurà, al cap del cós un bel pro he en mig del cos una bela donzela, e qui pus trempat serà aquella se-n portarà he aurà l'amor de sa enamorada.

XVI die augusti anno a nativitate domini M^o CCC^o LXX° quarto fuit predicta preconizacio facta et publicata per dictam villam in locis assuetis per Bernardum Valle sagione et preconizatorem publicum dicte ville.”

Heus aquí el document més antic que tracta la nostra Festa Major patronal d'una manera més clara que un simple indicati: es tracta d'un document que cal considerar amb tota propietat com de festa major, si bé el corpus documental per a l'estudi de la festa gran igualadina s'obre, de moment, amb les mencions de la capella a finals del segle XIII i el privilegi de la fira de 1333.

“El document de 1374 és el més antic que tracta la nostra Festa Major patronal d'una manera més clara que un simple indicati”

Crida del 19 d'agost de 1388 on es convoca a celebrar la festa major del gloriós apòstol mosenyer Sent Berthomeu i que suposa la primera aparició coneguda d'aquesta consideració. Arxiu Comarcal de l'Añoia, Fons Ajuntament d'Igualada, Llibre de la Universitat. FOTO: ACAN

“En el pregó de 1388 la celebració ja rep el tractament de Festa Major”

Si volem reblar el clau amb les crides igualadines, veritable tresor de la festa a Catalunya, disposem també d'un pregó de 1388 on la celebració ja rep el tractament de Festa Major. Els actes van agafant gruix i es detallen quins eren els premis oferts als guanyadors dels esdeveniments esportius:

“Crida de la vigília de Sent Berthomeu

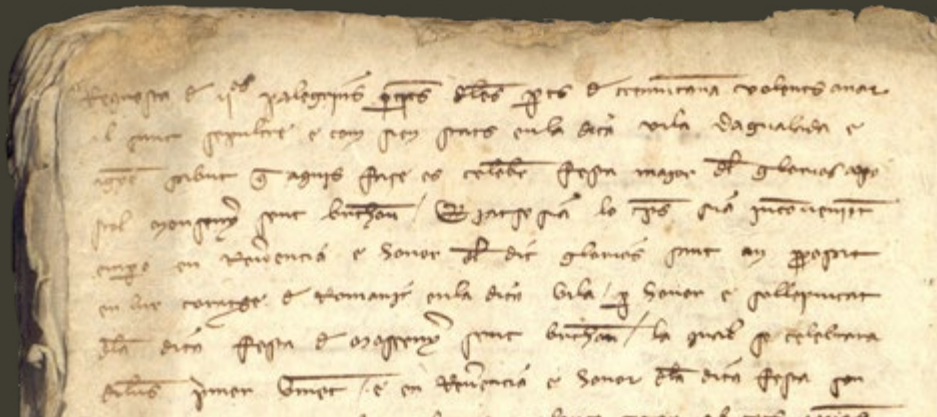
Encare-us fan a-saber los dits honrats batles, a instància e requesta de Ilos palegrins partits de les parts de tremuntana, volents anar al Sant Sepulcre, e com sien stats en la dita vila d'Agualada e agyen sabut que aquí·s face e·s celebre festa maior del gloriós apòstol mosenyer Sent Barthomeu. E jacse sia lo temps sia inconvenient, emperò en reverència e honor del dit gloriós sant, an proposat en lur coratge de romanir en la dita vila per honor e sollepnitat de la dita festa de Mossenyer Sent Barthomeu, la qual se celebrarà diluns primer vinent. E en reverència e honor de la dita festa, són prests de córer e saltar, barra e lança gitar ab tots jóvens e homes enamorats qui a la dita festa venir volrran, e que ells posaran al cap del cós un bell

vadell e a la saltadora un anell d-or, e qui pus temprat serà aurà les dites joyes sens tot embarch e contradicció.

Fuit facte et publice omnes predictae quatuor preconizationes, de mandato venerabilis Bernardi Granelli locumtenentis venerabili Anthoni Granelli, bajuli ville Aqualate pro domino rege et Berengari Salamonis baiuli eiusdem ville pro monasterio Sancti Cucuphatis vallensis, per Bernardum Vallesii sagionem et preconem publicum dicte ville in locis assuetis in dicta villa, die mercurii nonadecima mensis augusti anno a nativitate Domini M^o CCC^o LXXX° VIII°.”

Els pregons o crides es van succeint, algunes amb un to cavalleresc i fantasiós molt interessant. El 1394 ja es parla de festa anyal i de gran i solemne vigília i el 1400 es repeteix el tractament de festa major, potser per haver consultat pregons anteriors per veure com eren fets. Així, en conservem vuitanta-dues entre els anys 1374 i 1625, que ja he anat transcrivint al llarg d'anys d'estudi.

Afegeixo finalment que a la crida del 1484 es parla clarament de processó que anava i tornava de la capella de sant Bartomeu, encara que els anys 1441, 1450 i 1457 ja s'hi havia anat -fora de les dates de la seva festa- per a demanar sanitat en temps de

pestilència o sequera. I també que el 1615 aquesta processó es reconeixia feta des de temps tan reculats que era qualificada com a viscuda de temps immemorial:

“Ara ojats que-us nottiffican y fan assaber a tothom generalment de part dels magnífichs senyors de balles de la vila de Igualada [...] Com demà que comp- tarem a vint-y-quatre del present y corrent mes de agost y del any de la nativitat de nostre senyor mil sis cents y quinze sia la festa del gloriós Sanct Barthomeu apòstol de nostre senyor Déu Jesuchrist y patró d-esta universitat de Igualada, y se haga sempre acostumat de temps immemorial a esta part celebrar en dita festa solemne offici y sermó en la iglésia parrochial de dita vila y fer una solemne professó per dita vila, aportant per aquella la figura de dit gloriós sanct patró nostre [...]”

Podem concloure que, ultra els oficis religiosos i la processó, l'acte més antic de

Llegeix l'article
sencer a la web
[festhi.cat/
publicacio-2024](https://festhi.cat/publicacio-2024)

la nostra festa major són, sens dubte, els balls i danses (1394) i, ves per on, les competicions esportives i els torneigs on prima l'ardidesa física. Allò que a Reus encara anomenen els còssos: el 26 de juny, quatre dies abans de Sant Pere fan competir entre ells la gent dels balls i danses del seguici a través dels jocs tradicionals (bitlles, curses, etc.) i allò que es pot veure per Sant Roc a la Plaça Nova de Barcelona, on destaca la cucanya de tipus horitzontal i giratòria, feta a inicis de segle XX, hereva dels anomenats jocs de *sortija*.

“A la crida de 1484 es parla de la processó que anava i tornava de la capella de Sant Bartomeu”

**Quan el campanar campaneja,
festa és o festa rodeja**

kokobol.cat

El dia de la festa no és qualsevol dia: la importància del “temps festiu”

MARIA GARGANTÉ LLANES

A *Santificaràs les festes* (Editorial Fragmenta, 2023) mirem de fer una reflexió a propòsit del “tercer manament” del Decàleg, de la “Llei de Déu” o de Moisès, que és qui els recull de Yahvé. Aquest tracta de dedicar “un dia per a Déu”, descansant dels afers habituals per poder acudir al temple i en homenatge al “dia setè” en que Déu descansa després de la creació del món. Aquest dia setè serà el “Sàbat” pels jueus, mentre els cristians van triar, com a “dia del Senyor” no pas el setè, sinó el primer, de manera que si fem un símil pasqual, el diumenge és el dia de la Resurrecció. Però deixant de banda la festa hebdomadària o setmanal i el relat simbòlic que la conforma, la qüestió és que la primera premissa que en podem extreure és que el dia de festa no és com els altres.

Hi ha una condició d'excepcionalitat i d'interrupció de la monòtona diacronia de “els treballs i els dies”. La festa implica, més que no pas “descansar”, aturar-se per participar d'una altra condició, que

Festa Major 2023. FOTO: AJUNTAMENT D'IGUALADA

aniria fins i tot més enllà de la d’“homo socialis”, transmutant-nos en “homo festivus”, una visió més ritualitzada que la del més conegut “homo ludens”.

Un dels estudiosos clàssics del fenomen religiós des del punt de vista antropològic és el romanès Mircea Eliade, que fa una distinció fonamental entre el temps profà u ordinari i el temps sagrat o extraordinari, perquè no podríem sobre-

viure a la monotonia del primer sense la periodicitat del segon, prengui aquest la forma de cap de setmana o de Festa Major. Ho explica molt bé l'Albert Serra al pregó improvisat que va fer a Banyoles i que es convertí en el text *Un brindis per Sant Martíria* (2023):

“Què és el que tenim a mà perquè el desgast no sigui absolut? Les festes. Aquest moviment intermedi que trenca la rutina, que trenca la quotidianitat, que trenca la nostra percepció embotada de la realitat, i ens obre a tot un altre món verge i imprevisible.”

Però les festes no “s'improvisen”, de manera que una característica ineludible perquè una festa sigui percebuda de manera comunitària com un element simbòlic i identitari de la població és que se celebri en una data concreta. I això és així perquè ens regim per un calendari

i perquè el consens en que aquesta data “especial” a les nostres vides en tant que membre d'un grup o comunitat humana comporta tot un seguit de ritus associats i que són viscuts tant de manera individual com col·lectiva. Es tracta dels preparatius de la festa, que també formen part de la mateixa i que van des de els assaigs de les comparses festives fins a la contractació dels grups musicals que actuaran als concerts de nit. D'altra banda, la vivència individual d'aquests preparatius és més íntima, però pot ser encara més intensa en funció de quines expectatives (potser secretes i tot) posem en la festa major d'aquell any. Aquells nervis difusos, el nus a l'estómac quan arriba el dia... Sense prelude no hi ha festa.

“Perquè una festa sigui percebuda de manera comunitària com un element simbòlic i identitari s'ha de celebrar en una data concreta”

I la “festa de les festes”, un cop diluïda la importància del Corpus en la societat contemporània, no és altra que la Festa Major, que si fem una ullada per la geografia del país trobarem a grans trets que acostuma a produir-se a l'estiu, especialment a partir de finals de juliol. Els amants de vincular totes les festes amb els cicles agraris dirien que les festes majors són una celebració de les collites, una descompressió merescuda després de l'esforç de tot un any i un parèntesi abans de tornar a sembrar. Aquesta, per bé que atractiva, pot resultar una interpretació un xic simplista si parlem

d'entorns urbans i industrials, que no obstant això també van a remolc de determinades inèrcies.

“Si Sant Bartomeu és el 24 d'agost, quin sentit té que aquest dia que la ciutat que li ret honors no faci festa?”

Així doncs, en el cas d'Igualada, el patronatge de sant Bartomeu ja data des de l'època medieval, però seria sobretot un patró de caràcter gremial, vinculat a un ofici tan lligat a la ciutat com els blanquers o assaonadors -és ben il·lustratiu que la ciutat que té el “Museu de la Pell” tingui com a patró l'apòstol al qual “espetllaren” en el seu martiri, com un Màrsies espetllat per Apol·lo en el context de la mitologia grecollatina.

En qualsevol cas, si Sant Bartomeu és i ha estat sempre el 24 d'agost, quin sentit té que aquest dia la ciutat que li ret honors no faci festa? La situació -Sant Bartomeu no és festiu a Igualada des de 1977- recorda una mica el cas de la festivitat de Corpus. Quan els sindicats van acordar, l'any 1980, suprimir-la com a festiu -tot i que Corpus és una festa mòbil segons el calendari lunar, però sempre cau en dijous- traslladant-ne la celebració al diumenge següent, el catedràtic de Català Antoni Comas va escriure un article titulat “Què en farem de la ginesta?”, tot lamentant aquesta modificació en el calendari festiu i que, de manera elegiaca, tancava així:

“Ens quedem, doncs, sense la festa de Corpus quan s'encén la ginesta a la

Participar de la cultura popular ens fa ser com som! Que visqui la festa!

mntanya. Allí resplendirà gloriosament i inútilment a la vegada. És tan, però tan, decebedor que tot estigui a punt i preparat a la natura, i que no arribi la resposta de l'home!" (Avui, 29 de maig de 1980)

Traslladar el dia de la festa -sigui Corpus, sigui la festa patronal a cada lloc- al cap de setmana no fa res més que "banalitzar" el sentit profund de la festa i que és, precisament, aquesta "excepcionalitat" -allò excepcional contribueix a singularitzar i a enfortir vincles en clau d'identitat comunitària. I no em direu que en aquests temps actuals, que ja han passat de líquids a gasosos, no anem mancats casa vegada més d'ancoratges simbòlics i comunitaris que ens donin un sentit de pertinença... Perquè el lloc sempre compta.

"És la festa major del lloc d'on et sents part la que és important, perquè és l'única que pot esdevenir una experiència transformadora"

I la festa major del teu poble o ciutat no és la de qualsevol lloc. Podem anar a Berga per La Patum o a Vilafranca per Sant Fèlix, però sempre hi serem una mena de convidats de pedra, malgrat la nostra il·lusió de sentir-nos-en participants i de passar-hi bones estones. No és el mateix. És la Festa Major del lloc d'on et sents part la que és important, perquè és l'única susceptible d'esdevenir una experiència realment transformadora, que ens posa en relació amb els nostres

veïns i conciutadans en una tessitura diferent de la màscara diària i rutinària. Canvien les relacions i fins i tot la nostra percepció de l'espai, que durant la festa es transforma.

Al llibre fem referència a l'anomenada *Lettre à d'Alembert*, on Rousseau diu que la festa "convé als pobles", contraposant l'assistència a un espectacle teatral on l'espectador roman isolat "dans un antre obscur", amb la "fête publique" i a l'aire lliure, on tothom celebra la voluntat de ser comunitat i participa d'una manera igualitària d'una activitat que és pública. Aquesta darrera afirmació sobre una suposada "participació igualitària" que transcendeix la posició que ocupa cadascú en la societat podria ésser llargament discutida, en el sentit que molts estudiosos de la festa l'han definit, entre d'altres coses, com un aparador on la societat (i les seves diferències) es fan visibles i són legítimes. Però sí que, com a mínim, la festa proporciona un "marc", que pot

"El sant passa a ser el tòtem primigeni i justificador"

ser la simple celebració de la devoció a un patró, però que tots els segments socials (que inclouen les persones creients o practicants d'alguna religió) poden fer seu, cadascun amb estratègies pròpies.

Així mateix, hi ha qui es queixa del "llast" de les festes majors a l'estar vinculades a una celebració religiosa d'exaltació d'un sant o santa, unes relíquies o a una de les múltiples advocacions de la Mare de Déu -acostumen a ser exactament el mateix tipus de persones que feliciten el solstici en lloc del Nadal. Pot ser un sant motiu d'identitat, desvinculant-ne el culte de l'àmbit personal de la creença? La creença és personal o sempre té una dimensió comunitària? Som de l'opinió que aquests matisos acaben tenint poca importància a l'hora de valorar la intensitat amb que es viu una festa: pot posar-se o no el focus en la fe o en la devoció concreta, però tot conflueix

vers el poder aglutinador de la comunitat, que pot viure per igual moments catàrtics com el cant de l'himne o goigs de Santa Coloma a Centelles durant la festa del Pi o el de Sant Antoni a Manacor. És així com aquest sentiment comunitari i que ens identifica és capaç d'anar més enllà de la fe de cadascú: el "sant" passa a ser el "tòtem" primigeni i justificador (i a Igualada amb Sant Bartomeu teniu un "tòtem" magnífic, a més), sigui Sant Fèlix entrant a la basílica de Santa Maria o Les Santes mataronines invocades a les matinades o al "desvetllament bellugós" de la seva festa a finals de juliol.

Del consens ciutadà i del conjunt de la societat igualadina depèn que la "seva" sigui una festa major excepcional, i no tan sols unes activitats fetes durant un cap setmana (quan ja d'ordinari la majoria dels mortals "fem festa", per la qual cosa aquesta "ordinarietat" del cap de setmana dilueix l'excepcionalitat del temps festiu -i que desaparegui el sentit "d'excepció" ens aparta, també, de la capacitat d'entrar en aquell espai anímic i mental tan indescriptible com és el "misteri"). Dit d'una altra manera, què us semblaria si a Igualada la Nit de Reis ja no fos el 5 de gener i es traslladés al següent cap de setmana? Doncs si us sembla inconcebible, reivindiqueu el dret a celebrar (i en definitiva a viure) la vostra Festa Major el dia que toca: per Sant Bartomeu!

"Del consens ciutadà i del conjunt de la societat igualadina depèn que la seva sigui una festa major excepcional"

Els castells de la Festa Major

MARCELLÍ J. VALLS I
TORNÉ

Exacte: els castells de la Festa Major. Així era com identificava jo els nostres castells humans fa més de cinquanta anys, ja que del que es tractava era de diferenciar els castells construïts amb cossos i ànimes dels castells de pedra esdevinguts testimoni perenne d'un passat històric i que tant abunden a casa nostra.

Aquella era una època en què la manifestació castellera del Camp de Tarragona i el Penedès tot just despertava d'uns anys grisos i difícils per a la seva supervivència; començava a prendre nova volada, es modernitzava i, més enllà del seu reconegut i proclamat valor folklòric, anava assolint prestigi i consideració social i mediàtica mentre anaven naixent colles noves (Barcelona, Sitges, Vilanova...).

Això no obstant, encara era molt arrelada a nivell de país la denominació genèrica de Xiquets de Valls aplicada als castells i a la colla que els bastia, fos la que fos: una confusió que obligà els Nens del Vendrell, colla llavors capdavantera i protagonista d'unes memorables actuacions fins llavors mai no vistes al segle vint, a identi-

ficar-se amb aquella etiqueta rectangular en què es llegia senzillament "Vendrell", recordada encara per molts i que tant mal als ulls fa a la percepció de tothom.

Dic que l'apel·latiu de Xiquets de Valls, a més de ser aplicat pels profans a totes les colles fossin o no de Valls, fora de l'àmbit pròpiament casteller era aplicat també, de manera totalment impròpia lingüísticament parlant, a l'exercici en si de bastir castells, torres i pilars. Era allò de "diumenge, a la plaça, uns homes (lla-

Quatre de vuit. Colla Joves Xiquets de Valls. Festa Major del 1977. ACAN

Actuació de la Moixiganga l'any 1913. ACAN

"A Igualada, ciutat d'històrica tradició castellera, dels castells en dièiem moixiganga"

vors no hi havien castelleres) que anaven amb camisa verda van fer els Xiquets de Valls"; impossible dir més disbarats en tan poc espai.

Algú, però, més clarivident, es quedava només amb la paraula de xiquets, sense més i amb minúscula, seguint l'estil de rodolinaires i poetes quan escrivien "i els xiquets fan castells fins als balcons".

A Igualada, ciutat d'històrica tradició castellera, però, ho dièiem d'una altra manera. A la nostra ciutat ho dièiem talment com els nostres pares, els nostres avis i els nostres besavis; quan ens referíem als castells empràvem una denominació genuïnament nostrada, única, exclusiva, típicament igualadina. La sabem prou, aquesta paraula, perquè entre nosaltres és gairebé sagrada: moixiganga.

Igualadins d'una certa edat, encara avui en dia, la continuen conservant ben viva en el seu vocabulari: són aquells conciutadans que, per la Festa Major, en sortir d'ofici van a la plaça a veure la moixiganga. I encara en queda algun de prou jove, com els meus amics i companys Segura Carles —el Pere, el Jordi i el Bernat— que la majoria de diumenges i festes de guardar tenen feina a "fer moixiganges"; i com el també amic Daniel Vilarrubias, és clar.

I és per això que la colla castellera de la ciutat, a l'hora de fundar-se, va escollir el títol de Moixiganguers d'Igualada, que no significa altra cosa que Castellers d'Igualada en llenguatge igualadí. Mirem què diu el *Diccionari Casteller* de Xavier Brotons (2001):

moixiganga: *nom amb què a Igualada són coneguts els castells.*

moixigauer: *membre de la colla dels Moixiganguers d'Igualada (sense cap intenció d'esmenar la plana a l'autor, ni molt menys –sinó únicament a tall d'aprovació i ratificació–, em permeto afegir-hi casteller igualadí).*

Devia ser cap a mitjan dècada dels seixanta, al principi de la meua adolescència, que, un dia, al carrer Pelai de Barcelona, en una d'aquelles vitrines a ran de carrer en què hom venia infinitat de coses per al turisme i que enlluernaven els ulls dels infants, vaig veure un banderí –llavors estaven molt de moda els banderins i tota la canalla en teníem plenes les parets de l'habitació– amb un castell sobreposat damunt de les quatre barres encapçalades per la paraula Catalunya (un banderí que encara no em resisteixo a donar per perdut) i vaig demanar permís al meu pare per poder-lo comprar. Llavors, el Jaume, tot posant-me a la mà un bitllet de cinc pessetes, em va advertir que no demanés el banderí de la moixiganga, sinó dels Xiquets de Valls; d'aquells Xiquets de Valls que, fossin d'on fossin i com cantava Gaietà Renom a la sardana “Princesa de Barcelona”, “anaven pujant

els seus castells”, el dia de la Mare de Déu de la Mercè, entre els venerables edificis de l'Ajuntament i la Generalitat.

El meu pare, ell que emprava la paraula moixiganga per referir-se als castells, però, m'havia aclarit força els conceptes: això de moixiganga només ho diem a Igualada; a Vilafranca, per exemple, la moixiganga és una altra cosa. I ara, quan ja fa un quart de segle que ens va deixar, m'adono que en sabia molt, el meu pare, i que gaudia portant-me per “bons camins”.

Heus-me ací, doncs, quan era jo un noieta i emprava el nom moixiganga quan em referia a allò que veia –i que em tenia el cor robat– per la Festa Major, a la plaça, després d'ofici, en aquest cas entre els edificis emblemàtics de l'ajuntament i les carnisseries.

En la moixiganga, malgrat la meua encara incipient juvenesa, hi veia quelcom

de molt profund; hi endevinava l'ànima de la terra, de la ciutat, del país; hi entrellucava la imatge i l'expressió dels meus ancestres, al cap i a la fi.

I mentre anava mamant la història i la tradició, mentre m'omplia del goig de la festa i del seu simbolisme, més enllà de l'àmbit estricte d'aquesta festa, m'endinsava simultàniament en el món espone-rós de la cultura popular i començava a estudiar-la, a conèixer-la, a saber-ne coses, a aprendre paraules noves que encara no coneixia o a fixar-ne algunes que encara em fluctuaven amunt i avall. Eren paraules que guardava a la memòria i les anava incorporant al meu vocabulari, com la paraula castells; uns castells que, a Igualada i llevat d'alguna ocasió excepcional, només es veien per la festa major, el dia de Sant Bartomeu, a la plaça, a la sortida d'ofici, després d'haver escoltat la banda de música i ballat gegants i bastoners, i sempre al so de les gralles.

Tardaria encara un temps, molt poc, a aprendre altres mots de la nomenclatura pròpia de l'exercici, com pilar (sinònim

d'espadat, tradicional denominació local d'aquesta estructura d'un sol casteller per pis), torre, crossa, agulla, segons, terços, pom de dalt, aixecador, anxaneta –m'agrada escriure anxaneta, amb a inicial–, carregar, descarregar, folre.

La moixiganga de sempre, però i paral·lelament a aquesta forma lexical genuïnament igualadina, se m'anava convertint en els castells de la festa major. “No, no –aclariria– no parlo dels castells de pedra, medievals, com el de la Tossa o el de la Pobla, parlo dels castells de la festa major”.

Crec que, encara avui, quan els castells són una realitat gairebé increïble, que se'n basteixen tants i tants al llarg de tot l'any, els castells continuen sent bàsicament els “castells de la festa major”; a molts llocs –a la zona tradicionalment castelleria– en són el plat fort, l'essència, l'expressió màxima, allò que tothom espera amb deliri. I també a Igualada, quan ja fa una trentena d'anys que existeixen els Moixiganguers i que, tot i la seva cabdal participació al Concurs de Castells de Tarragona i actuacions al llarg i ample de la geografia nostrada i més enllà, tenen en la festa major amb què Igualada honora anyalment i fidel el seu patró sant Bartomeu la motivació principal de la seva existència i realitat.

Entenc que, sobretot, és per la festa major quan la manifestació moixiganguera-castelleria assoleix tot el seu sentit i explicació.

“És per la festa major quan la manifestació moixiganguera-castelleria assoleix tot el seu sentit”

evvo

**A la Festa del Patró; repicar, coets,
música i sermó**

evvoretail.com

Perquè ballin

La preparació de les colles a través de les paraules dels seus membres

MARICEL FORN CODINA I NACHO FERRER GÓMEZ

Quan comença la festa? Qui hi ha al darrere? Quantes hores de feina suposa preparar tot això? Per què ho fem?

La identitat de la festa, la vivència de les seves persones i la transmissió del patrimoni cultural igualadí són alguns dels temes que rondan al voltant d'una taula i un micròfon. Hem demanat als membres de les colles de la FESTHI com preparen la festa major de Sant Bartomeu, i arran d'aquestes converses hem pogut detallar els motius personals que fan gran aquesta festivitat nostra.

Hem pensat en un format podcast que fes lleugera l'escolta i facilités la seva transmissió més enllà del paper i la lletra. Trobareu els àudios i vídeos d'aquest programa a la pàgina web de la FESTHI i a través del codi QR.

Aquest projecte s'ha realitzat amb mitjans propis i també gràcies a la col·laboració amb Ràdio Igualada.

festhi.cat/
publicacio-2024

Ingravita

ROCÒDROM I ESCOLA D'ESCALADA

Bona Festa Major i bones escalades!

ingravita.cat

Episodi 1

El Ball de Pastorets

Els Pastorets són l'esperit desenfadat i barroer de la Festa Major; així ho demostra la seva posició en el seguici, llunyana respecte el Sant. Recuperat l'any 2011, és un ball que simbolitza la baixada dels pastors de la muntanya a la ciutat per ballar amb motiu de la celebració.

Amb la **Lola Bosser**, l'**Albert Boix** i l'**Aina López**, membres actuals de la colla i de la junta, conversem sobre l'ambient afable que s'hi respira, en part pel jovent que forma part de Pastorets: la "comissió festes", expliquen entre riures, és la més activa.

Remarquem, però, que el fet de ser un ball desimbolt no vol dir no prendre-se'l de debò; el seu calendari d'assajos comença per primavera, deixant-ho així tot llest per Festa Major. **En el ball s'hi distingeixen diversos personatges:** el majoral (el pastor que mana) el rabadà (el pastor més jove i inexpert), la filosa que dona vida a l'única pastora, i els pastorets.

Per més que la colla es troba en un bon estat de salut, ull si mai mostreu un mínim interès a formar part del ball perquè assegurin que us vindran a buscar.

Episodi 2

El Ball de Bastons

Amb el propòsit de sacralitzar el pas al Sant trobem al Ball de Bastons. El ball, que es creu que té un origen en les danses d'espases, tendeix a acompanyar a les autoritats o figures representatives, com seria, en el cas d'Igualada, Sant Bartomeu.

El president de la colla, **Xavi Domingo**, i el co-cap de colla, **David Torras**, ens expliquen les dinàmiques que s'observen dins el Ball de Bastons; des del relleu generacional, als diferents balls que fan, passant per la falta de suport econòmic i d'espais on poder assajar.

Els són dos dels setze membres actuals que estan en actiu a la colla, expliquen que el perfil de persones que formen l'entitat és gent que fa anys que hi és, és a dir que hi ha poca rotació. Comptem amb un calendari ben matiner, ja per Sant Antoni fan la primera actuació, i tot i que no intensifiquen el ritme fins a l'estiu, intenten continuar assajant. Això sí, al carrer. Els entrevistats ens parlen també de com creuen que serà la colla d'aquí a quinze anys, seguirà en la mateixa línia? Continuaran assajant al carrer? Rebran el suport econòmic que mereixen?

Episodi 3

El Ball de Cercolets

Entre guerrerres i flors. El ball de Cercolets representa els guerrerres del bé i a través del seu característic cercol animen la gent per l'arribada del Sant. Antigament, el cercol era decorat amb flors que anaven caient a cada dansa de la Festa Major fins a arribar al final de la celebració amb l'element pràcticament nu. A dia d'avui, a més, compten amb un ball parlat que representa la lluita entre l'àngel i el dimoni.

En aquesta ocasió amb la **Rosó Baulida**, l'**Èlia Gil** i la **Clara Puig**, membres actuals de l'entitat, hem parlat de l'alta presència femenina que hi ha a la colla, i que, segons expliquen, tot i intentar revertir aquesta tendència, sembla que costa anivellar la balança.

Expliquen també -de la mateixa manera que moltes de les altres colles- la manca de suport per part de l'Ajuntament; ja no parlen tant dels ajuts econòmics, com de la visió de projecte i posen en dubte si tenim un consistori que cregui en aquest model de festa.

Però el motor segueix ben viu; des d'ara i fins que arribi la gran setmana, les podreu veure assajar i donar vida a diverses places de la ciutat.

Episodi 4

El Ball de Sant Miquel i els Diables

El Ball de Sant Miquel i els Diables és la colla de foc de la FESTHI i la que obre el seguici i fa espai perquè la processó avanci.

La temporada d'aquesta colla segueix un curs particular, ja que a més de formar part de la FESTHI són membres fundadors de la Coordinadora de Balls de Diables Tradicionals de Catalunya, pel que la seva activitat no es limita només a la nostra festa major, sinó que comparteixen algunes dates del calendari amb d'altres balls del país.

Amb en **Jordi Marcè**, membre i actual secretari de l'entitat, parlem sobre com prepara la festa una colla de foc i com viuen la situació anòmala d'un ajuntament que no sol tenir en compte les colles del seguici històric per fer compatibles els dos models actuals i com s'hi sobreviu.

Són segurament la colla amb els rangs d'edats i gènere més heterogenis, i això els ha suposat un relleu constant amb comptagotes que els ha permès, segons diu en Jordi, mantenir l'esperit inicial de la recuperació del Ball.

Episodi 5

Els Gegants Vells

Els Gegants Vells d'Igualada són la colla que serveix com a gran identificador del seguici, donat que la seva presència imponent assenyalava el camí processional.

Amb en **Jordi Còdol**, membre de l'entitat, repassem la trajectòria de la colla i el seu caràcter únic dins el nostre patrimoni festiu. La figura del gegant dona un punt de representativitat alhora que requereix una constitució física mínima per fer-lo ballar, el que centra la preparació de la festa per part dels seus membres. **Transmetre els balls recuperats i donar-los llum ocupa gran part del seu temps.**

Tanmateix, la composició actual de la colla els suposa un condicionant important a l'hora de generar relleu i en Jordi ho relaciona amb el factor limitant de tota la festa que fem: realment representem una igualadinitat homogènia? Arribem a tothom? Hi hem d'arribar?

La seva temporada és molt centrada a la preparació durant els dies anteriors, però el cicle anual ens convida a la reflexió sobre la festa com una identitat a treballar.

Episodi 6

Els Voladors, trabucaires

Els trabucaires són l'avís sonor de la festa, la tronada que tot ho engega i l'obertura dels dies gloriosos que comencen i no voldríem que acabessin. La seva singularitat és completament reconeixible donada la gran presència que delaten a quilòmetres de distància.

Amb en **Martí Sensarrich** i en **Marc Custodi** hem mantingut una conversa en format tertúlia que creiem que ens ha permès desgranar millor les visions que tenen els trabucaires de la seva festa, la seva participació i la percepció que reben per part del públic i veïnat.

Els trabucaires són un entremès que porta una arma i això ja els obliga a dur una manera de fer completament diferent de la resta: autoritzacions, permisos, revisions, control institucional... Molts elements que cal tenir en compte quan els veiem galejar pels carrers de la nostra ciutat!

programa d'actes

Previ a la setmana de Festa Major

assajos al carrer, engalanament de carrers i barris i enfilada de neules a la Basílica de Santa Maria

Dilluns 19 d'agost

12 h - **Lliurament del Penó de la Ciutat i del Tabal de la Patera i presentació de l'Estampa del Sant**
Saló de sessions de l'Ajuntament

Divendres 23 d'agost / La vigília

11.40 h - **Entrega del Foc**

L'arcàngel Sant Miquel acompanyat dels seus diables recollirà el foc i l'entregarà als trabucaires Els Voladors per l'encesa de la tronada.

Basílica de Santa Maria

12.00 h - **Tronada**

Anunci d'inici de la Festa Major de Sant Bartomeu 2024.

Rambla de Sant Isidre

12.30 h - **Trasllat del Sant**

Des de l'Església del Roser fins a la Basílica de Santa Maria, on es cantaran els goigs.

19.00 h - **Vespres en honor a Sant Bartomeu**

Basílica de Sant Maria

A continuació - **Toc de tabal**

20.00 h - **Versots i ball parlat del Ball de Sant Miquel i els Diables**
Plaça de l'Ajuntament

21.30 h - **La Passacalle**

Els homenatjats són: l'Alcalde, el conjunt de regidors, els Portants d'Honor de Sant Bartomeu, el Club Natació Igualada, l'Associació Flama del Canigó, el Barri de Xauxa, el Casal Popular El Foment, l'Ateneu Igualadí i la Coll@nada.

Recorregut: pl. Ajuntament / c. Born / pl. Bruc / c. Santa Maria / pl. Ajuntament / c. Argent / pl. Creu / c. Sant Domènec / pl. Catarineu / trav. Sant Domènec / c. Alba / rbla. Sant Isidre / c. Odena / c. Sant Pau / c. Esquiladors / c. Vidre / c. Sant Cristòfol / c. Custiol / pl. Pius XII

Dissabte 24 d'agost / Sant Bartomeu

8.00 h - **Diana**

Anunciament de la Diada de Sant Bartomeu amb actuacions als barris de la ciutat. Tots els recorreguts acaben a la plaça de l'Ajuntament.

18.00h - **Missa solemne de Sant Bartomeu**
Basílica de Santa Maria

20.00 h - **Processó de Sant Bartomeu**

Sortida des de la Basílica de Santa Maria. La Processó finalitza amb l'arribada del Sant a la pl. de l'Ajuntament i culmina amb l'entrada de la imatge a Santa Maria, on es cantaran els goigs. L'acte acaba amb el retorn del Penó a l'Ajuntament.

Diumenge 25 d'agost

18.30 h - **Retorn del Sant**

Des de la basílica de Santa Maria a l'església del Roser.

20.00 h - **Actuacions de lluïment i balls parlats**

Del Ball de Bastons d'Igualada, el Ball de Cercolets d'Igualada, el Ball de Pastorets d'Igualada, el Ball de Gitanes i els Gegants Vells d'Igualada.

A la cruïlla entre la rambla Sant Isidre i el carrer Sant Magí

Presentació del Tabaler 2024

DAVID PALAU LEONÉS

Hola a tothom! Em dic David, estudio Física a la Universitat de Barcelona i, tot i que en els meus 23 anys de vida mai havia tocat un instrument, quan em van proposar ser el tabaler d'enguany no m'ho vaig pensar dos cops.

Soc igualadí des que vaig néixer i des de ben petit sempre he viscut amb molta illusió la setmana de la Festa Major. Encara recordo l'alegria d'aquell nen bocabadat, fascinat enmig de la multitud veient passar diables, gegants i bastoners. A més a més, la meva passió per la cultura popular va créixer enormement la primera vegada que vaig anar a la Patum de Berga. És impressionant la festa que tenen i com la viuen els berguedans! Com a igualadí, he de confessar que en sento una mica d'enveja, però això ja és una altra història... D'entre tots els ele-

ments que conformen aquella festa, n'hi ha un en particular que em va captivar: el tabal. Amb el seu toc característic, aquest instrument marca l'inici de tota la celebració i guia les comparses durant el passacarrers. Incomptables vegades m'havia imaginat portant aquell immens tabal i, gràcies a la seva recuperació fa uns anys a la nostra ciutat, per fi podré fer-ho.

"Per a mi ser el tabaler de la Festa Major d'Igualada és un honor"

En definitiva, per a mi ser el tabaler de la Festa Major d'Igualada és un honor, i faré tot el possible per estar-ne a l'altura.

La portada: retalls de Festa Major

HELENA APARISI MARTÍ

Textures, teixits, colors, estampats, ratlles. Podeu reconèixer quins participants del seguici porten cada retall? Perquè al final la festa no seria possible sense les persones: les que ballen, les que hi posen música, les que porten figures, les que s'enfilen, les que anuncien que és Festa Major. Ni tampoc sense les persones que la gaudeixen.

El Miquel sempre amb les seves idees, i jo contenta de poder traslladar-les al paper.

Agraïments

Coordinació / Miquel Grifé, Elisenda Prat, Eduard Torres

Edita / Federació del Seguici Tradicional Històric d'Igualada

Portada i maquetació / Helena Aparisi

Col·laboradors / Ajuntament d'Igualada, Albert Boix, Mireia Duran, Pau Duran, Nacho Ferrer, Maricel Forn, Maria Garganté, Quim Muntané, Núria Olivé, David Palau, Màrius Tomàs, Guillem Torres, Marcel·lí J. Valls i Daniel Vilarrúbias

Punta de venda / Llegim...? Llibreria, Bar Les Cotxeres

Impressió / Gràfiques Vilanova

Ajuntament d'Igualada

 Diputació Barcelona

Fes-te de la festa, Fes-te de la FESTHI

Sigues sòcia per poder decidir el futur festiu i cultural de la ciutat

festhi.cat/fes-te-soci

"... encetem la bota del racó, és Festa Major!"

www.salinasautomocio.com

FESTHI
Federació
del Segatsi
Tradicional
Històric
d'Igualada